

בולעטין # 24

וועד למען קדושת ארץ ישראל

ארגון מוקדש לעורר על מצות ישוב ארץ ישראל, שעל ידי זה נזכה בקרוב לביאת המשיח בב"א
חודש אלול תשמ"ט

ענף - כל הדר בארץ ישראל (11)

ספר השל"ה הקדוש - ספר בראשית - פרשת לך לך תורה אור (ב)

הרי מבואר סוד קדושת הארץ קשור בסוד ברית קודש, וענין קדושת הארץ ונתינתה לאברהם אבינו ולזרעו הוזכר בפרשה זו שלוש פעמים.

ומי שזר בארץ ישראל בענין הזה מובטח לו שהוא בן עולם הבא. וזה שאמרו במסכת כתובות (קיא, א), כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא, רצה לומר המהלך מהלך השלימות ממעלה למעלה מכת ד' אמות של הלכה שקובע לעצמו, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ת, א), אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ד' אמות של הלכה. ואז זוכה לארץ ישראל העליונה, שעליה נאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ שהוא עולם הבא, כי ארץ ישראל תחתונה מכוון נגדה. וכן בישר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו לעולם הבא בנתינת הארץ.

כלל העולה, אדרבא ואדרבא בהארץ אשר ה' אלהיך דורש צריך להיות ביותר עבד ונכנע, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה גר אנכי בארץ, כלומר ביותר אני משים עצמי לגר בארץ הקדושה.

הרי מבואר סוד קדושת הארץ קשור בסוד ברית קודש, וענין קדושת הארץ ונתינתה לאברהם אבינו ולזרעו הוזכר בפרשה זו שלוש פעמים, בראש הפרשה ובאמצעיתה ובסופה. בראש הפרשה הוא ביום הזה כרת ה' את אברהם ברית וגוי בנתינת הארץ. ובאמצעיתה הוא אומר לך לך מארצך וגוי אל הארץ אשר אראך ויעבור אברם בארץ, ובסופה הוא בפרשת ברית המילה. ושלוש אלה יהיו שלוש עליות זו על גב זו כאשר נפרש. ומה שאמרתי שבפרשת ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית נאמר בראשונה ואין מוקדם ומאוחר בתורה, זה הדבר הוא מוכרח, כי אברהם אבינו היה בברית בין הבתרים בן שבעים שנה כדאיתא בסדר עולם,

וכן ארז"ל ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה, זה החשבון הוא משנולד יצחק, ומה שכתבו ארבע מאות ושלושים שנה זהו מברית בין הבתרים שקודם ללידת יצחק שלשים שנה. כי בן מאה שנה היה כשנולד יצחק, וקודם לזה בפרשת לך לך כתיב ואברהם בן חמש ושבעים שנה היה בצאתו מחרן כו', אלא על כרחך צריך לומר אין מוקדם ומאוחר בתורה.

וצריך לומר שבפרשת ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ לרשתה כו' עד ואת הגרגשי ואת היבוסי היתה קודם פרשת לך לך. ואם תאמר והרי קודם לך לך היה בחרן, ופרשת כריתת ברית הארץ היה שם בארץ כדמוכח קראי. ויש לומר דאברהם היה באותו פעם בארץ ישראל באקראי בעלמא לאיזה סיבה וצורך ומשא ומתן שהיה לו שם, וכרת השם יתברך עמו שם ברית ואחר כך חזר לביתו, וחמש שנים אחר כך אמר לו השם יתברך לך לך:

ובזה מתורץ מה שטועים העולם ומקשים, מה שכתב בפרשה זו ויהי השמש לבוא, שפירושו רצה לשקוע ועדיין לא היה לילה ממש, הרי לעיל מיניה כתיב הבט נא השמימה וספור הכוכבים, שמע מינה היתה לילה ממש. ולפי מה שכתבתי ניחא, דכל ההיא דלעיל היה חמש שנים אחר זה, וזה ענין אחר בפני עצמו. וכפי מה שכתבתי כן מצאתי בתוספות פרק קמא דברכות (ז, ב) אהא דאיתא **לא היה אדם שקרא להקדוש ברוך הוא אדון עד שבא אברהם אבינו וקראו אדון, שנאמר ויאמר אדני אלהים במה אדע כי אירשנה.**

וזה לשון התוספות, ואם תאמר אמאי לא מייתי קרא אדני אלקים מה תתן לי שהוא כתוב קודם. ויש לומר שהפרשיות לא נאמרו כסדר ואין מוקדם ומאוחר בתורה, וזה הפסוק דבין הבתרים היה קודם לכן. וכן צריך לומר על כרחך, שהרי אברהם היה בן שבעים שנה בברית בין הבתרים, ואחר הדברים האלה נאמר אחר מלחמות המלכים כדפירש רש"י בפירוש החומש, ובמלחמות המלכים היה בן ע"ג שנה, שהרי כל הימים של סדום נ"ב שנה, כדאמרינן פרק קמא דשבת (יא, א), צא מהם י"ב שנה שעבדו את כדרלעומר, וי"ג שנה של מרידה, ונשאר מישובה כ"ו שנים שהיתה בשלוח, ובהפיכתה היה אברהם בן צ"ט שנה, שהרי היתה ההפיכה שנה אחת קודם שנולד יצחק, צא מהם כ"ו שנה למפרע של שלוח, נמצא שבן ע"ג שנה היה במלחמת המלכים, אם כן היתה פרשת בין הבתרים קודם לפרשת אחר הדברים ג' שנה, ואותה פרשה מסיימת ויחשבה לו צדקה, ולכן הביא אותו פסוק דבמה אדע שהוא מוקדם. ומזה מיישב רשב"ם דבמקום אחד משמע שהיה לילה דכתיב וספור הכוכבים, ובתר הכי כתיב ויהי השמש לבא משמע שהוא יום, אלא ודאי לא בבת אחת נאמרו, שמע מינה דשני פרשיות הם ולא בבת אחת נאמרו, ואין מוקדם ומאוחר בתורה, עד כאן לשון התוספות. הרי ברית בין הבתרים היה בתחילה ואחר כך לך לך אחר פרשת המילה:

תכלית בריאת העולם בשביל האדם שעל ידו יתגלה אלהותו
יתברך, על כן נברא באחרונה כדרך כל תכלית הוא האחרון. ואדם
נעשה בשביל האדם הגדול בענקים הוא אברהם

תכלית בריאת העולם בשביל האדם שעל ידו יתגלה אלהותו יתברך, על כן נברא באחרונה כדרך כל תכלית הוא האחרון. ואדם נעשה בשביל האדם הגדול בענקים הוא אברהם, כמו שנאמר, אלה תולדות שמים וארץ בהבראם, בהבראם אותיות באברהם (בר"ר יט, ו). כי הוא היה ראש אשר פרסם בעולם אלהותו יתברך. ועל זה רמז 'ה' ד ה בראם היא זעירא, כי כשתסלק 'ה' נשאר באברם, לרמז שבתובה זו מורה על אברהם, שכן היה שמו מתחילה אברם ואחר כך אברהם. זהו שכתב, אתה עשית את השמים ואת הארץ וגו' ובחרת באברם ושמם שמו אברהם (נחמיה ט, ז).

וקשה למאי נפקא מינה הזכיר מאי דהוה הוה שהיה שמו לפני אברם. אלא הראה לנו זה הרמז שעשיית השמים וארץ היה בשביל אברהם, ואמר דוק ותשכח בשמו עתה ובשמו שהיה לפניו, ואז תמצא זה הדבר מרומז בתולדות שמים וארץ, דהיינו בתיבת בהבראם וברמז 'ה' זעירא. וכמו שהיה מקום אדם בגן עדן בחייו, רק שעונותיו גרמו להיות מגורש, כן ניתן לאברהם אבינו ארץ הקדושה, שיקויים בה לעתיד ברום מעלתה הפסוק ביחזקאל (לו, לה), ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן. ואף שבעליית סדום כתיב גם כן לפני שחת 'ה' את סדום ואת עמורה כגן 'ה' וגו', יש חילוק בין גן לגן עדן:

והנה הבריאה היא בשלושה ימים. א' ראשית הבריאה. ב' קיום הבריאה, והיינו בעת נתינת התורה, כי ארץ יראה ושקטה בעת נתינת התורה, וכמו שאמרו רז"ל (שבת פח, א), יום ה ששי, הוסיף 'ה' לרמוז על קיום הבריאה היא דווקא על ידי נתינת התורה, והוא הששי המיוחד ו' בסיון, ואם לא יקבלו ישראל את התורה חס ושלום היה העולם חוזר לתוהו ובוהו.

ג' חידוש הבריאה האמיתית, וזה תהיה לעתיד, כי נתקלקל הבריאה בעון אדם, ולא תתקן הבריאה כפי הכוונה הראשונה עד לעתיד, ואז ישמח 'ה' במעשיו. נגד זה נזכרה נתינת הארץ הקדושה לאברהם אבינו שלוש פעמים, ויהיו שלוש עליות, שלוש מדריגות זו על זו. בראשונה היתה פרשת ברית בין הבתרים הבטחת ארץ ישראל כמו שכתבתי לעיל, והוא ראשית גילוי נתינת הארץ לאברהם אבינו ולזרעו כמו ראשית הבריאה. וכמו שבראשית הבריאה נרמזו ארבע גליות, כמו שאמרו במדרש רבה (ב, ה), רשב"ל פתר קרא במלכיות, והארץ היתה תהו זו מלכות בבל, בהו זו מלכות מדי כו', וחשך זו מלכות יון כו', על פני תהום זו מלכות שאין לה חקר וכו', ורוח אלהים מרחפת זוהי רוחו של משיח כו'. כן בכאן בברית בין הבתרים בראשית הבטחת נתינת הארץ לאברהם, רמז לו ארבע גליות, כדאיתא במדרש רבה (מד, כ), והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו, אימה זו בבל כו', חשיכה זו מדי כו', גדולה זו יון כו', נופלת זו אדום כו'.

ולכאורה קשה בשניהם, בשעת חדוה חדוה, ומה לו להזכיר בעת בנין העולם חורבן הגליות, וכן בעת בשורה לאברהם ענין ארבע גליות. אלא הענין בשניהם בשוה, כי ראה הקדוש ברוך הוא קלקול האדם, ובזה לא נשלם כוונת הבריאה כי נתרבה הקליפה, ועשה תיקון סותר על מנת לבנות, כי סיבות גלות מאלו מלכיות בא הזדככות, כי יכלה הפשע

ויקוים תם עונך בת ציון, ואז יזדכך העולם להיותו ככוונת הבריאה, ורוח אלקים ירחף זהו רוחו של משיח, והארכתי בדרוש זה במאוד במקום אחר. וכן אברהם אבינו שהוא צוות העולם, רמז לו השם יתברך באימה חשיכה גדולה נופלת כו' ארבע מלכיות, ואחר כך הזכיר לו עשרה עממין קני וקניזי קדמוני, שזה יתקיים לעתיד כשרוח אלהים רוחו של משיח ירחף.

ובענין אלו התיבות של אימה חשיכה גדולה נופלת הרומזים על ארבע גליות, רמז גם כן תיקון כל הקליפות שנתפשטו בעון הדורות. כמו שאמר האר"י ז"ל אימה זה דור אנוש, בימיו הציף הקדוש ברוך הוא שליש העולם, והאלהים עשה כדי שיראו מלפניו כדכתב רש"י בספר קהלת. חשיכה זה דור המבול, שארז"ל שלא שמשו האורות. גדולה מגדל דדור הפלגה, נופלת תהפוכת סדום ונשמותיהם הפגומות שנתפשטו צריכין תיקון. ואז בהבטחת הארץ לאברהם אבינו בברית בין הבתרים היה בן עי' שנה, רמז יצב גבולת עמים למספר בני ישראל, כי עי' אומות חלוקות ללשונם בארצותם והם ארץ העמים, ואחד היה אברהם. והנה בשבעים נפש ירדו אבותינו למצרים ונזדככו שם, ועבדים היו במצרים ולקחם הקדוש ברוך הוא מעבדות מצרים להיות לו יתברך לעבדים, כמו שנאמר, כי עבדי הם וגו'. וכוונת הענין הוא, רצה הקדוש ברוך הוא להטביע בלבם ענין העבדות להרגילם בעבדות, כדי שיהיה להם נקל אחר כך לעבודת הבורא יתברך ולקיים התורה לעבדה ולשמרה. וזהו שאמר אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, כלומר כדי שתהיו עבדים.

וזהו שרמז השם יתברך לאברהם אבינו כי לא ירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך, כי אברהם אבינו נתירא שעבדו זקן ביתו ירש אותו. אמר ליה הקדוש ברוך הוא, לא ירשך זה, כלומר עבד זה לא ירשך, כי אם העבד אשר יצא ממעיך זהו ישראל עבדי אתה. וזהו ענין שנשאר שם כנען להארץ הקדושה, אחר שהיתה של ישראל מצינו כמה פעמים שנקראת ארץ כנען. אלא הכוונה כי כנען הוא עבד, גם כנען לשון הכנעה, וזהו קיום הארץ שנהיה עבדי ה', וכשפרקנו עול ולא היינו עבדים לו, אזי עבדים משלו בנו,

ועיקר מעלת וקיום הארץ היא בהיותינו נכנעים ועבדים לו.

וזהו ענין שלוש נתנו על ידי יסורין וחד מנייהו ארץ ישראל (ברכות ה, א). בהיותינו במעלה גדולה בארץ ישראל קרובים אל השם יתברך, אז אדרבה כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרדך, והיה מקוים בנו רק אתכם ידעתי מכל העמים על כן אפקוד עליכם עונותיכם. ותכף ומיד כשחטא איזה חטא איש צדיק, היה הקדוש ברוך הוא שולח לו יסורין לנקותו. ואין לך טובה גדולה מזה, ועל זה אמר ובל יאמר שכן חליתי נשוא עון (ישעיה לג, כד), כי היה לו לנשיאת עון. וכבר הארכתי במוסר הזה בשער אותיות באות ק' קדושה מקדושת ארץ ישראל, שאל יתרעם מי שדר בארץ ישראל כשהוא חסר כל טוב או מוכה ביסורין, כי אדרבא זוהי

לו לטובה, והכל מצד החסד לכפרת עון. ועל זה רמזו במסכת כתובות (קיא, א) א"ר אלעזר, כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון. וצריך האדם הדר בארץ ישראל תמיד לזכור בשם כנען המורה על עבדות וההכנעה.

כלל העולה, אדרבא ואדרבא בהארץ אשר ה' אלהיך דורש צריך להיות ביותר עבד ונכנע, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה גר אנכי בארץ, כלומר ביותר אני משים עצמי לגר בארץ הקדושה

וזהו הרמז בדברי נח שאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, ולפי הענין היה לו לומר ארור יהיה כנען. אף שנוכל לתרץ כי אמר ארור כנען כלומר כבר הוא ארור, כי משורש נחש הקדמוני שאמר ליה השם יתברך ארור אתה, משם שורש כנען בידו מאזני מרמה. ולפי ענינינו נוכל לומר, כי לא רצה לומר תיבת יהיה המורה על העתיד, כי אדרבא הכנעני רצוני לומר הנכנעים עבדי ה' הם ברוכים לה', אלא זה הכנעני ארור הוא. וזהו שנאמר, עבד עבדים יהיה לאחיו, רצה לומר ישראל הם עבדים לה', ולאלו העבדים יהיה הוא עבד. **כלל העולה, אדרבא ואדרבא בהארץ אשר ה' אלהיך דורש צריך להיות ביותר עבד ונכנע, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה גר אנכי בארץ, כלומר ביותר אני משים עצמי לגר בארץ הקדושה:**

וזהו ענין כשאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו על עבדות מצרים כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, קשה לימא בארץ, מה זה לא להם. והנה לפי מה שכתב רש"י הוא מתורץ שאמר בארץ לא להם ולא אמר בארץ מצרים, כי אף גרות משאר הארצות בכלל, דהא ארבע מאות שנה משנולד יצחק.

עוד יש מפרשים, כי בארץ לא להם כאלו אמר בארץ מצרים לא להם היה, רצונם לומר לא למצרים עצמם היה, כמו שכתב רש"י על הפסוק ואת העם העביר יוסף לערים וגו', כדי שלא יאמרו המצרים לישראל גרים אתם כו'. אבל לענינינו מתורץ, שאמר בארץ מצרים תהיו גרים, וזהו הגרות כפשוטו, כי יהיו בארץ לא להם עבדים לפרעה, אבל אחר כך תזכו להיות גרים בארצכם, כמו שאמר דוד גר אנכי בארץ, ואז הללו עבדי ה':

ומי שזר בארץ ישראל בענין הזה מובטח לו שהוא בן עולם הבא. וזה שאמרו במסכת כתובות (קיא, א), כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא, רצה לומר המהלך מהלך השלימות ממעלה למעלה מכח ד' אמות של הלכה שקובע לעצמו, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ת, א), אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ד' אמות של הלכה. ואז זוכה לארץ ישראל העליונה, שעליה נאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ שהוא עולם הבא, כי ארץ ישראל תחתונה מכוון נגדה.

הכלל העולה, יושבי הארץ צריכין להיותן בהכנע וכמו גרים, לא יעשו העיקר להתיישב באיתן מושבו. וזה שארז"ל (ב"ר פד, א), וישב יעקב בארץ כנען, בקש לישב בשלוח, אמר הקדוש ברוך הוא לא דיין לצדיקים כו'. רק יהיה בארץ מגורי, גר אנכי, ויהיה ארץ כנען. ויהיה מגורי אביו סוד פחד יצחק, הוא מדת הדין מגור מסביב, וסביביו נשערה מאוד. וזהו כי גרים ותושבים אתם עמדי, בשעה שאתם רוצים לישב בשלוח תהיו גרים. וסימנך ארץ אוכלת יושביה, היא מכלה הרוצים לישב בה בשלוח ובתוקף לאכול פירותיה ולהנות בה לבד. ואף שהמרגלים דברו זה הפסוק, הם דברו לרעה והוציאו דברי קדושה לחולין, חולין הוא להם. **ומי שדר בארץ ישראל בענין הזה מובטח לו שהוא בן עולם הבא.** וזה שאמרו במסכת כתובות (קיא, א), **כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא, רצה לומר המהלך מהלך השלימות ממעלה למעלה מכח ד' אמות של הלכה שקובע לעצמו, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ח, א), אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ד' אמות של הלכה. ואז זוכה לארץ ישראל העליונה, שעליה נאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ שהוא עולם הבא, כי ארץ ישראל תחתונה מכוון נגדה. וכן בישר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו לעולם הבא בנתינת הארץ, כמו שנאמר (בראשית טו, טו), ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, כי יאמרו לך בעולם העליון כמותך יבא שלום ינוח על משכבו. ומה שנאמר תקבר בשיבה טובה, ענין טובה האמור כאן רמוז על טוב הארץ הנקבר בה, כמו שאמרו בכתובות (ע"י קיא, א) הנקבר בארץ ישראל פטור מגלגול מחילות. כל זה נתגלה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שהוא פעם ראשון שנתבשר בבשורת הארץ, והיה אברהם אז בן שבעים שנה, הבטחה זו היתה בראשית הבריאה כמה שכתבתי לעיל.**

וועד למען קדושת ארץ ישראל